

Національний університет
водного господарства та
природокористування

Міністерство освіти і науки України
**Національний університет водного господарства та
природокористування**
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк
“ _____ ” _____ 2019 року

Національний університет
водного господарства
та природокористування

06-08-92

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
PROGRAM OF THE DISCIPLINE

ПРОЕКТНИЙ АНАЛІЗ
PROJECT ANALYSIS

для здобувачів I (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності

051«Економіка»

For applicants (Bachelor) level of higher education specialty

051 «Economy»

Рівне – 2019

Робоча програма навчальної дисципліни «Проектний аналіз» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» освітньої програми «Управління персоналом і економіка праці». Рівне: НУВГП, 2019. 15 с.

Розробник: Судук О.Ю., к.с.г.н., доцент кафедри менеджменту

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри менеджменту

Протокол від « ____ » _____ 2019 року № ____

Завідувач кафедри менеджменту _____ Л.Ф. Кожушко
« ____ » _____ 2019 року

Керівник групи забезпечення спеціальності 051 «Економіка»

_____ Г.Ю. Міщук

Схвалено методичною радою з якості ННІЕМ

Протокол від _____ 2019 року № ____

Голова науково-методичної ради з якості ННІЕМ

_____ Н.Е Ковшун

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Проектний аналіз» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 051 «Економіка».

Предметом вивчення дисципліни «Проектний аналіз» є процеси, що мають місце на етапі проведення експертизи проектів як форми ризикового підприємництва, яка пов'язана зі створенням підприємницької діяльності та управлінням розвитком підприємства.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Проектний аналіз» є складовою частиною циклу професійної підготовки студентів за спеціальністю 051 «Економіка». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних і ґрунтовних знань із суміжних курсів «Фінанси», «Економіка підприємства», «Менеджмент», а також цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, роботи на лекціях, практичних заняттях та самостійної роботи.

Анотація

Наявний досвід підготовки, оцінки та відбору проектів свідчить про необхідність застосування сучасної методології та інструментарію, що поширені у міжнародній практиці обґрунтування проектних рішень.

Дисципліна присвячена дослідженню базових принципів, методів та інструментарію сучасного аналізу проектів, процедур прийняття рішення в проектному аналізі, а також маркетинговому обґрунтуванню, технічній можливості здійснення проекту, оцінці проекту з точки зору екологічної, соціальної та інституціональної життєздатності, а також його фінансової й економічної привабливості.

Дисципліна «Проектний аналіз» відноситься до таких що забезпечують професійну підготовку бакалавра за спеціальністю 051 «Економіка».

При вивченні дисципліни визначаються теоретико-методологічні засади формування цілісного розуміння організації і управління процесом експертизи проекту.

Ключові слова: проект, показники ефективності, дисконтування, ризики, фінансування, життєвий цикл, експертиза проектів, маркетинговий аналіз, технічний аналіз, екологічний аналіз, інституційний аналіз, соціальний аналіз, фінансовий аналіз, економічний аналіз.

Annotation

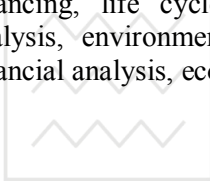
The existing experience of preparation, evaluation and selection of projects testifies to the necessity of applying modern methodology and tools, which are common in international practice of substantiation of design decisions.

The discipline is devoted to the study of the basic principles, methods and tools of modern analysis of projects, decision-making procedures in project analysis, as well as marketing substantiation, technical feasibility of a project, project evaluation in terms of environmental, social and institutional viability, as well as its financial and economic attractiveness.

Discipline "Project analysis" refers to those providing professional training of a bachelor in specialty 051 "Economy".

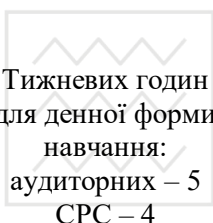
In studying the discipline the theoretical and methodological principles of forming a holistic understanding of the organization and management of the project examination process are determined.

Keywords: project, performance indicators, discounting, risks, financing, life cycle, project expertise, marketing analysis, technical analysis, environmental analysis, institutional analysis, social analysis, financial analysis, economic analysis.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5		Нормативна	
Модулів: 2	Спеціальність: 051 «Економіка» Освітня програма «Управління персоналом і економіка праці» Рівень вищої освіти: бакалавр	<i>Рік підготовки</i>	
Змістових модулів: 2		3-й	4-й
Загальна кількість годин: 150		<i>Семестри</i>	
 Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 СРС – 4		6-й	8-й
		<i>Лекції</i>	
		30 год.	12 год.
		<i>Практичні</i>	
		22 год.	2 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		–	–
	<i>Самостійна робота</i>		
98 год.	136 год.		
Форма контролю:			
екзамен	екзамен		

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 35% до 65%;

для заочної форми навчання – 9% до 91%.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни «Проектний аналіз» є ознайомлення студентів з методами, які дозволяють системно оцінити фінансові та економічні переваги проекту; процесом аналізу життєздатності проекту; способом зіставлення витрат на проект і переваг, які будуть отримані в результаті його реалізації чи впровадження; методологією, що дозволяє оцінити фінансові та

економічні переваги проектів на основі альтернативного використання наявних ресурсів з урахуванням макро- і мікроекономічних наслідків.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- визначення ступеня засвоєння студентом понять і категорій проектного аналізу;
- раціональне поєднання теоретичних положень із аналізом конкретної практичної ситуації;
- оволодіння навичками проведення всіх видів аналізів інвестиційних проектів;
- на основі методики розрахунку основних фінансових критеріїв оволодіння навичками розрахунку ефективності проектів та правилами їх застосування;
- ознайомлення з основними методами аналізу ризику та набуття навичок щодо проведення аналізу чутливості інвестиційних проектів;
- перевірка вміння формулювати основні висновки за результатами аналізу конкретної теми.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні категорії проектного аналізу, інструментарій та методологію проектного аналізу, методику оцінки ефективності інвестиційних проектів, особливості прийняття управлінських рішень на різних стадіях життєвого циклу проекту, особливості методів оцінки ризиків,

уміти:

- ідентифікувати, аналізувати і ранжувати інвестиційні проекти;
- проводити аналіз чутливості інвестиційного проекту;
- проводити маркетинговий, технічний, екологічний, інституційний, соціальний, фінансовий та економічний аналізи проекту.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЯ ПРОЕКТНОГО АНАЛІЗУ

Тема 1. Базові положення проектного аналізу. Предмет і мета курсу. Еволюція, концепція та принципи проектного аналізу. Поняття проекту. Основні складові проектного аналізу. Ознаки проекту. Класифікація проектів. Принципи проектного аналізу.

Тема 2. Середовище та учасники проекту. Учасники проекту. Поняття життєвого циклу проекту. Фази життєвого циклу проекту. Розробка початкової фази проекту: дослідження циклу проекту. Розробка початкової фази проекту: дослідження інвестиційних можливостей та вибір ідеї проекту. Особливості передінвестиційної фази проекту: розробка й обґрунтування проекту. Особливості інвестиційної фази проекту: контрактна, будівельна фаза проекту. Експлуатація проекту, прийом проекту, сервісне обслуговування.

Тема 3. Інструментарій проектного аналізу. Концепція цінностей проекту. Визначення цінності проекту. Концепція вигід і затрат. Альтернативна вартість та її використання в проектному аналізі. Визначення вигід у проектному аналізі. Поняття затрат у проектному аналізі. Особливості визначення затрат у проектних розрахунках.

Тема 4. Цінність грошей у часі. Грошовий потік. Поняття майбутньої і теперішньої вартості. Визначення цінності проекту. Поняття дисконтування. Номінальна та реальна процентні ставки. Фактори, які впливають на вартість грошей. Поняття анuitету у проектному аналізі. Поняття грошового потоку. Проектний грошовий потік та його розрахунок. Схема інвестиційного процесу у часі за фазами життєвого циклу проекту. Особливості розрахунку проектного грошового потоку. Доходи від проекту: структура та зміст. Витрати від проекту. Інвестиційний капітал проекту: структура та зміст.

Тема 5. Показники ефективності проекту. Процедура прийняття рішень у проектному аналізі. Бухгалтерський підхід до аналізу проектів: показники «розрахункова норма прибутку» та «ліквідність інвестицій», їх використання у аналізі проектів. Поняття «чистого дисконтованого доходу»: метод розрахунку та економічна суттєвість. Поняття «індексу прибутковості проекту». Порівняння проектів із різними періодами діяльності. Неформальні процедури відбору та оцінки проектів. Методика розрахунку основних фінансових критеріїв.

Тема 6. Аналіз ризику і невизначеності в проекті. Поняття ризику й невизначеності: види ризиків по проекту. Класифікація проектних ризиків. Методи аналізу ризику за фазами життєвого циклу проекту: метод особистих ризиків, метод «Монте-Карло» у аналізі ризиків, аналіз чутливості проекту. Методи зниження ризику у проекті. Розподілення вагомості ризику, резервування коштів, страхування ризиків.

Тема 7. Маркетинговий аналіз. Мета і завдання маркетингового аналізу. Визначення меж та якісного складу аналізу ринку. Концепція попиту ринку. Аналіз ринкового середовища продукції проекту. Розробка концепції маркетингу.

Тема 8. Технічний аналіз. Мета і завдання технічного аналізу. Етапи проведення робіт з технічного аналізу. Визначення місцезнаходження проекту та обґрунтування вибору масштабу проекту. Вибір технології виробництва, устаткування та ідентифікації інфраструктури об'єкта проектування.

Тема 9. Інституційний аналіз. Організація підготовки здійснення проекту. Мета і завдання інституційного аналізу. Оцінка впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на проект. Управлінська команда проекту. Відповідність цілей та цінностей менеджменту організаційній культурі компанії, де реалізується проект.

Тема 10. Екологічний соціальний аналіз. Мета і суть екологічного аналізу. Зміст робіт з екологічного аналізу. Типи впливу проекту на навколишнє середовище. Методичні підходи до визначення та оцінки впливу проекту на навколишнє середовище. Загальноприйняті методики.

Тема 11. Соціальний аналіз. Мета і завдання соціального аналізу. Зміст робіт із соціального аналізу. Соціальне середовище проекту. Характеристика населення проекту. Проектування соціокультурного середовища проекту. Залучення населення до роботи проекту. Індикатори соціального розвитку.

Тема 12. Фінансовий аналіз. Мета і завдання фінансового аналізу. Особливості підготовки фінансового обґрунтування проекту. Прогнозування продаж та витрат по проекту. Джерела фінансування та розрахунок бюджету проекту. Фінансове планування в проектному аналізі.

Тема 13. Економічний аналіз. Мета і завдання економічного аналізу. Оцінка економічної привабливості та ефективності проекту. Методичні підходи до визначення економічної вартості проекту. Оцінка впливу проекту на економіку країни.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усь- го	у тому числі				усь- го	у тому числі			
	л	п	ін	ср	л	п	ін	ср		
МОДУЛЬ 1										
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЯ ПРОЕКТНОГО АНАЛІЗУ										
Тема 1. Базові положення проектного аналізу.	14	2	2		10	12	2			10
Тема 2. Середовище та учасники проекту.	7	2			5	10	2			8
Тема 3. Інструментарій проектного аналізу.	7	2			5	8				8
Тема 4. Цінність грошей у часі. Грошовий потік.	14	2	2		10	8				8
Тема 5. Показники ефективності проекту. Процедура прийняття рішень у проектному аналізі.	18	4	4		10	12	2	2		8
Тема 6. Аналіз ризику і невизначеності в проекті.	16	4	2		10	10	2			8
Разом за змістовним модулем 1	76	16	10		50	60	8	2		50
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОЕКТНОГО АНАЛІЗУ										
Тема 7. Маркетинговий аналіз.	14	2	2		10	11	1			10
Тема 8. Технічний аналіз.	9	2	2		5	11	1			10
Тема 9. Інституційний аналіз.	8	2	1		5	11	1			10
Тема 10. Екологічний соціальний аналіз.	9	2	2		5	10				10
Тема 11. Соціальний аналіз.	8	2	1		5	16				16
Тема 12. Фінансовий аналіз.	14	2	2		10	16	1			15
Тема 13. Економічний аналіз.	12	2	2		8	15				15
Разом за змістовним модулем 2	74	14	12		48	90	4			86
Разом за модулем 1	150	30	22		98	150	12	2		136

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Поняття проекту в сучасних умовах господарювання. Концепція і життєвий цикл проекту	2	
2.	Оцінка вартості грошей у часі. Розрахунок майбутньої і теперішньої вартості	2	
3.	Аналіз економічної ефективності та відбір проектів	4	2
4.	Аналіз чутливості інвестиційних проектів	2	
5.	Аналіз ринкового середовища продукції проекту. Розрахунок показників маркетингу	2	
6.	Екологічний аналіз. Розв'язання проблемних ситуацій	2	
7.	Технічний аналіз. Розв'язання проблемних ситуацій	2	
8.	Соціальний та інституційний аналіз. Проектування соціального середовища. Розв'язання ситуативних вправ	2	
9.	Фінансовий аналіз проекту. Фінансове планування у проектному аналізі	2	
10.	Оцінка економічної привабливості проекту	2	
Разом		22	2

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента полягає у поглибленні знань та умінь з усіх тем навчальної дисципліни. Самостійна робота потребує опрацювання додаткової навчальної літератури, нормативних документів, наукових праць та періодичних ділових видань.

Розподіл годин самостійної роботи студентів

№ з/п	Види навчальної діяльності	Обсяг часу, год.
		денна форма
1	Опрацювання лекційного матеріалу	15
2	Підготовка до практичних занять	11
3	Опрацювання окремих частин тем програми, які не викладаються на лекціях	42
4	Підготовка до контрольних заходів	30
	Всього	98

6.1. Завдання для самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Еволюція проектного аналізу	5	10
2.	Принципи проектного аналізу	2	10
3.	Економічна взаємозалежність проектів	4	10
4.	Визначення тривалості й вартості передінвестиційних досліджень	2	5
5.	Управління структурою витрат за проектом	4	10
6.	Причини виникнення та наслідки проектних ризиків.	2	15
7.	Методи зниження ризику	2	10
8.	Моделі визначення вартості позичкового капіталу	2	10
9.	Маркетингова диференціація	2	10
10.	Способи передачі технологій і ноу-хау	2	10
11.	Визначення оптимального розміру замовлення	3	10
12.	Оцінка впливу кадрового складу на ефективність проекту	3	10
13.	Поняття відверненого сукупного збитку та його використання при оцінці екологічних наслідків проекту	3	6
14.	Суть і значення моделювання проекту. Структура моделі	3	5
15.	Спеціалізоване програмне забезпечення з аналізу проектів (Prime Expert, Project Expert, MS Project)	3	5
Разом		42	136

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

В процесі проведення лекційних та практичних занять використовуються такі методи активного навчання: диспути та дискусії; тематичні тести; розподіл ролей в аудиторії; ділові ігри; ситуаційні завдання з обговоренням, кейс-задачі.

Оцінювання навчальних досягнень студентів за усіма видами навчальних робіт проводиться за поточним контролем.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (25 тестів, одна правильна відповідь з п'яти запропонованих), практична частина (розрахункова задача). Перевірка практичних умінь здійснюється під час практичних занять і за результатами виконання самостійної роботи.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного контролю з даної навчальної дисципліни, є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо).

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі.

Критерії оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи студентів) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа:

0% – завдання не виконано; 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру; 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці; 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо); 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Розподіл балів, які отримують студенти денної форми навчання

Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів денної форми навчання

Поточне тестування													Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
30						30								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	40	100
5	5	5	5	5	5	4	5	4	4	4	5	4		

T1 – T14 – теми змістових модулів

Позитивні оцінки виставляються тільки тим студентам, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, і набрали за результатами поточного та підсумкового контролів не менше 60 балів.

В екзаменаційній відомості результати навчання проставляються за двома шкалами – 100-бальною та національною.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
82-89	добре
74-81	
64-73	
60-63	задовільно
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Конспект лекцій, комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, нормативні документи, презентаційні матеріали.

1. Сорока В. С. Введення в проектний аналіз : інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення / В. С. Сорока, З. В.

Бичко. Рівне : НУВГП, 2008. – 201 с.
<http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/2266>

2. 101-128 Скрипчук, П. М. та Судук, О. Ю. (2010) *МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ* до виконання практичних занять із дисципліни „Основи управління проектами та проектний аналіз” зі студентами напряму підготовки 6.030601 „Менеджмент” денної форми навчання Частина 2. Методологія проектного аналізу. <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/839>
3. 101-141 Судук, О. Ю. (2012) *МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ* до виконання контрольної роботи з дисципліни “Основи управління проектами та проектний аналіз” студентами заочної форми навчання напряму підготовки 6. 030601 “Менеджмент” <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/1071>
4. 06-08-69 Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни «Проектний аналіз» студентами напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» всіх форм навчання / Судук О.Ю. – Рівне: НУВГП, 2014. – 27 с.

11. ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Абдулаева, З. И. Стратегический анализ инновационных рисков [Текст] /З.И. Абдулаева, А.О. Недосекин. – СПб: Изд-во Политехн. университета, 2013. -150 с.
2. Бланк, С. Стартап. Настольная книга основателя / С. Бланк, Б. Дорф; пер. с англ. Т. Гутман, И. Окунькова, Е. Бакушева. – 2-е изд. – Москва : Альпина Паблицер, 2014. – 614 с.
3. Дрейпер, У. Стартапы : профессиональные игры Кремниевой долины / У.Дрейпер ; предисл. Э. Шмидта ; пер. с англ. В. Егорова. – Москва: Эксмо, 2012. –378 с.
4. Кузьмін, О.Є. Управління та зниження рівня ризиків енергозабезпечення підприємств: монографія [Текст] / О.Є. Кузьмін, Н.Ю. Подольчак, В.Є. Матвіїшин; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Львів: Міські інформаційні системи, 2011. – 235 с.
5. Купер, Б. Стартап вокруг клиента: как построить бизнес с самого начала /пер. с англ. В. Кулаевой / Б. Купер. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2011. - 151с.
6. Проектний аналіз. В.С. Рижиков, М.М. Яковенко, О.В. Латишева та ін. Київ.: Центр учбової літератури. 2007, -384с. (доступно на сайті www.cul.com.ua)

7. Верба В.А., Загородніх О.А. Проектний аналіз: Навч.-метод. посібник для самост. вивчення диск. – К.: КНЕУ, 2002. – 297 с.
8. Бардиш Г.О. Проектний аналіз: Підручник для студ. вищих навч. закл./ національний банк України; Львівський банківський ін-т. – Львів: ЛБІ НБУ, 2004. – 416 с.

Допоміжна

5. Гаврилов А. О. Використання бізнес-планування як інструменту для прийняття інвестиційних рішень [Текст] / А. О. Гаврилов // Економіка та держава. – 2009. – №5. – С. 87-91.
6. Пол Грэм. В погоне за ростом. Часть 2, Блог компании «Startup Academy», Режим доступа – <http://habrahabr.ru/company/startupacademy/blog/152993/>
7. Model of start-ups assessment under conditions of information uncertainty [Text] /M. Malyar, V. Polishchuk, M. Sharkadi, I. Liakh // Eastern European Journal of Enterprise Technologies, Mathematics and cybernetics – applied aspects, 2016. – 3/4 (81). – P. 43-49. ISSN 1729-3774. ORCID 0000–0003–4586–1333.
8. Савіна Н. Б. Підприємництво і бізнес-планування : навч. посіб. / Н. Б. Савіна, А. М. Костюкевич. – Рівне : НУВГП, 2011. – 191 с. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/2198>

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. High Tech Startup Valuation Estimator [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.caycon.com/valuation.php#bottom>
2. Featured project in Technology [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kickstarter.com/discover/categories/technology?ref=discover_index
3. Україна. Закон. Про захист економічної конкуренції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
4. Україна. Закон. Про захист від недобросовісної конкуренції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>.
5. Національна бібліотека ім. В.І.Вернадського / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
6. Цифровий репозитарій Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dspase.univer.kharkov.ua>
9. Науковий репозитарій СумДУ / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://lib.sumdu.edu.ua/library/DocSearchForm?i_lang=ukr